Ч. 103. Львів, неділя дня 22. (9.) мая 1910. Річник XIV.

РУСЛАН

Передплата на »РУСЛАНА« виносить:
в Австриї:
на цілий рік . . 20 кор.
на пів року . . . 10 кор.
на чверть року . 5 кор.
на місяць . . 1·70 кор.
За границею:
на цілий рік: зі щоденною висилкою 7 долярів, або 12 рублів; з висилкою двічи в тижни $5^1/_2$ доляра, або 10 рублів; з висилкою що суботи $4^1/_2$ доляра, або 9 рублів.
Поодиноке число по 10 сот.

»Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска.« — З Руслановкх псальмів М. Шашкевича

Телефон Редакциї ч. 1484 — Конто почт. щадниці ч. 98.704.

Виходить у Львові що дня крім неділь руских сьвят о $5^1/_2$ год. по полудни.
Редакция, адміністрация експедиция »Руслана« при ул. Оссолїньских ч. 11. партер (фронт від ул. Тихої). Експедиция місцева в Агенциї Соколовского в пасажі Гавсмана.
Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженє.—
Рекламациї неопечатані є вільні від порта. — Оголошеня звичайні приймають ся по цїнї 20 с. від стрічки, а в „Надісланім“ 40 с. від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 30 сот. від стрічки.

Новий француский парлямент.

(X) Після переведених недавно загальних а відтак доповняючих виборів до француского парляменту не змінили ся значно партийні відносини в порівнаню між вислїдом загальних і доповняючих виборів. Але й в порівнаню із складом попередного парляменту нема великих змін. Найбільші втрати потерпіли радикали і радикальні социялїсти, бо втратили 21 мандатів з попереднього стану посїданя. Поступовцї втратили тілько один мандат, консерватисти і Action libérale 9 мандатів, зате републиканьска лївиця здобула 11 мандатів, зєдинені социялїсти 19, а націоналїсти 1 мандат. Треба однак примітити, що сї числа не є ще певні і наконечні, бо кожда часопись подає майже инший вислїд, а наконечно буде можна в сих днях усталити сей склад палати. Але се річ певна, що відносини сторонництв в новій палатї не змінять ся значно.

Палата збере ся імовірно 1. червця. Засядуть в нїй також деякі посли пропавші при загальних виборах і оплакувані вже социялїстами і радикалами, але виратовані при доповняючих виборах. Побитий в першім бою мінїстер Міллєранд, перейшов більшостю несповна 600 голосів, здобутих виборчими штучками, котрі заторжествували над обуренєм прилюдної опінїї на фінансову участь Міллєранда в розграбленю мілїярда конґреґаций ославленого ліквідатора Дієза або над почутєм публичної моральности. Бувший президент палати Бріссон, один з тих, що пособляли підвисшеню посольских диєт з річних 9.000 на 15.000 франків, дістав ледво 800 голосів. Зате віцепрезидент палати Дібіє упав зовсїм, а Жоре здобув посольский мандат ледви 600 голосами зглядної більшости.

Деякі вибори були вельми цікаві і характеристичні. До таких треба зачислити побіду социялїста Ґоде в Брестї, бувшого робітника правительственних арсеналів, видаленого за противійскову і протипатриотичну аґітацию. Так само знаменний є вибір, хоч з великими трудностями ославленого професора Талямаса у Версалю, котрого студенти якийсь час не допускали до викладів за єго ненаукове плюгавленє Іванни д' Арк. Бувший президент палати Думе упав, бо радикалам видав ся він за мало крайним, хоч єго уважали кандидатом на наслїдника по президентї републики п. Фаллїє. Зате вийшов побідно Осип Райнах, котрого виборчі кошти мають сягати нечуваних сум.

Цікаво, що давнїйші вибори не видали так багато нових кандидатів, які доси не були ще послами. Є їх всїх 245 а з того 127 вийшло при тїснїйших виборах, а 118 при загальнім першім голосованю. Замітно, що значна часть нових послів заявила ся за пропорциональним голосованєм і на лїсту, а часть за виборчою реформою без близшого опреділеня. Загальне число прихильників виборчої реформи виносить більш 300, так що неминучою є в новій палатї розправа над виборчою реформою, хоч пануючі тепер радикали сего вельми не бажають. Можна сподївати ся, що зараз з самим почином, по уконституованю палати, порушать посли справу виборчої реформи і обниженя посольских диєт до давнїйшої квоти 9.000 франків. Сю останню справу порушать мимо того, хоч не всї перепали при виборах, що були за підвисшенєм диєт. Се є непопулярна справа і тому посли радіб вернути до давних диєт. Важнїйшою однак є виборча реформа, котрої домагають ся визначні полїтики з усїх майже сторонництв, побачивши, що просте загальне голосованє видає карикатуру представництва в порівнаню з полїтичними струями в краю, бо виключає меншість від представництва в палатї.

Цїла правда про радикалів.

Сьвящ. Ю. Дзерович.

(Дальше).

Чи оправданий у нас радикалїзм?

1. Оправданий був би радикалїзм у нас, колиб творець радикалїзму, Михайло Драгоманов, представляв собою тип скінченого чоловіка, ідеал реформатора, чоловіка під кождим зглядом без закиду. Адже се не жарт, свої позитивістично-раціоналїстичні доктрини ставити висше науки Христа, свої комунїстично-космополїтичні погляди ставити висше Шевченка (гляди брошуру Драгоманова: Шевченко, українофільство і социялїзм). Ну! що до релїґійних поглядів, то я навіть не поступлю після фрази: „si magna parvis componere licet“; саму гадку зрівнувати християньство з науками позитивістичної фільософії уважаю надто сьмілою. Християньством наш нарід культурнїв, а радикалїзмом, бодай у тій формі, в якій єму єго подають єго пророки, наш народ — як викажу низше — дичіє.

Здає ся менї, що на отсї змаганя Драгаманова ту дуде буже влучна майже анальоґічна характеристика, яку дав ґенїяльний російский письменник Теодор Мих. Достоєвский о славнім критику Білїньскім, коли той хотїв Достоєвского навертати до атеїзму. »І той чоловік Білїньский сьмів менї лаяти Христа, а тимчасом нїколи не був в силї сам себе, анї другі свої сьвітила (Штраус, Феєбрах, Пруддох) сьвіта порівнати з Христом. Тодї був би пізнав, кілько в нїм і в них всїх є дрібної амбіциї, еґоїзму, злости, нетерпимости, роздратованя, підлоти, а що головне — амбіциї. Він нїколи не запитав себе: що поставимо на місци Христа? Чиж они могуть дати самі себе за приклад, коли є так обридливі? Нї, він нїколи не застановив ся над тим, що сам є обридливим; задоволений сам з себе до найвисшого степеня — і то вже було особисте, смродливе, погане ограниченє розуму [1]).

Знов же в национальних поглядах то Шевченко своїм житєм, своїми муками, стражданями, казаматами, тюрмою, своїм »кобзарем« доказав свою превелику любов до України, а Драгоманов се космополїт, інтернационал чистої води, у якого национальїзм є лише пустою формою.

Ту постараємо ся зібрати кілька дат з житя та письм Драгоманова, які докажуть правдивість повисшого погляду про космополїтизм Драганова, байдужність для української ідеї.

І так будучи ще академиком київского унїверситету, пристає Драгаманів до гуртка молодежи т. зв. „Подолян“, які поставили собі задачею з підмогою недїльних шкіл зближитись до народа і навчати той народ в російскій мові. Небавом, окрім тої школи склала ся друга чисто українська, названа строєньскою після першої, недїльної школи в Києві на „новому Строєнію“, частинї міста, коло унїверситету, де збирались студенти з українських кружків. І небавом „Подолян“ звали „новостоєнцї“ космополитами, а себе Українцями [2]).

Драгоманов взагалї держав ся здалека від специяльно-українських студентских кружків, котрі в 1862. злили ся у велику громаду і нераз прийшлось єму вислухати терпких докорів задля єго космополїтичних думок. І так 6. мая 1861., коли домовину Шевченка перевезено з Петербурга в Київ і поставили її в рождественскій церкві, відізвав ся один товариш-украйнофіл до него: „А ти чого сюди прийшов? — тут тобі не місце [3]).

Та і пізнїйше, коли учив Драгоманів історії в педаґоґічній школї, деякі українофіли дорікали єму, що він будучи космополитом бере ся до такого щиро национального дїла, як вихованє народних учителїв.

В „Петербурскихъ Вѣдомостяхъ“ в статї п. з. „О педаґогическомъ значеніи малорусскаго языка“ в цьвітни 1866. висказує ся він за тим, щоби у початкових школах на Українї розпочинали учити по українськи, а щоби спровола іти до російскої мови.

Коли був уже доцентом київского унїверситету, вислано Драгоманова за границю для доповненя студий. Він поїхав в Нїмеччину, був між Лужицкими Сербами, а в роцї 1871. приїхав до Відня, де познакомив ся з членами академічного товариства »Січ« і тут починає ся єго вплив на нашу академічну молодїж. Ще близше познакомив ся він, коли в роцї 1873. прибув в серпнї до Львова. Тут пізнав ся він з рускою українофільскою громадою: Корнилом Сушкевичом, Володимиром Навроцким, а також з Федьковичом, який тодї жив у Львові і все ту Драгоманову не подобаєть ся: „Галичина се Авгієва стайня, з якої треба вивести масса багна, що душить усї молоді парости; Галицькі Русини супроти „проґресу“ апатичні та лїниві; галицько-руський проґрес черепашиний, та взагалї, брак ту інтелїґенциї, яка проявлялаб образованє европейске [4]). »Правда« одинока часопись, яку в тодїшних часах видають народовцї, малорішуча „не хоче пірвати зовсїм своїх попівско-шляхотских звязків“; „Просьвіта“ видає книжки з »дяківским характером« а з товариства ім. Шевченка поглумлював Драгоманов, що вибрало головою Стефана Качалу, автора ультрамонтаньскої брошури: »Политика Русиновъ« [5]).

В своїй статї, друкованій в львівскій „Правдї“ р. 1876. п. з. »Антракт з історії українофільства« оказує ся Драгоманов зовсїм не ентузиястом самостійности українсько-руской мови, годячись на уживанє єї лише яко домашної мови, поки не витворить ся лїтература, пригідна до потреб свогочасних. Тому то у відповідь М. Драгоманову написав П. Вартовий [6]) статю, в якій називає погляди Драгоманова противнауковими, закидуючи єму, що він уважав мову українську не самостійною перед великорускою. Вартовий каже, шо історія не знає нїяких лїтератур „для домашняго обыхода“, — що українське письменьство вийшло вже поза рами письменьства простонародного.

І при тім своїм погляді стояв Драгоманов послідовно дальше, бо відповідаючи Вартовому на ті і инші закиди пише між иншим ось що: „Українська белетристика і поезия змагають ся вийти з рамок письменьства простонародного а а ще не вийшли[7]). А все тому, що не було до часів в українській літературі Драгоманова еще »поступової« лектури, „поступової“ науки; не пропаґовано ще ніяких анархізмів, социялізмів, атеїзмів і порноґрафії. Коби то так небіщик Дрогоманов був дожив нинїшних днів та був вичитав в »Ділї« ч. 60. цьвітня 1910. таку новинку: „Київска судова палата затвердила постанову комітету в справах друку про те, щоб редактора київского виданя літературно-науко вого Вістника — Сергія Весоловского позивати до суду за надруковане перекладу оповіданя Анатоля Франса „Остров Пінґвінів“. Судитимуть ред. С. Весоловского за богохульство і порноґрафію... тоби то він радував ся, що ми вже цілком зевропеізували ся, що ми стали „поступовими“..

---

[1]) Австро-руські спомини ч. І. ст. 17.

[2]) Письма до Н. Н. Страхова з Дрезна 14—30 мая 1871.

[3]) Австро-рус. спом., ст. 21.

[4]) Австро-руські спомини II. 259.

[5]) »Друг« 1876. ст. 222—228.

[6]) „Громада“ ч. 4. ст. 363—364.

[7]) „Листи з наддніпряньскої України“, Буковина 1893. Н: О. (се прибране імя Б. Грінченка).

[1]) »В справі розвитку української літератури«. Відповідь М. Драгоманова. (Буковина 1893. ч. 21.)

Огляд часописий.

(*Православна пропаґанда Дудикевичівців. „Голосъ Народа“ проти Владик а особливо проти Митрополита*).

Орґан ґр. Бобрінского недавно відпекував ся, начеб Москвичі наші зовсім непричастні буби в православній пропаґанді, начеб зовсім і сліду не було ніякої пропаґанди. А тимчасом нема числа прихвостня „Прикарп. Руси“, який виходить для „народу“ п. з. „Голосъ Народа“, де би не було напастий на Владик, на унію, де би не підривано самих основних підвалин катол. Церкви. Ось в ч. 18. з 13. н. ст. мая в статї „Іезуиты при роботѣ“ обговорює автор чотири недавно видані брошури (Почаевскій листокъ, Какъ попы и ксендзы добрыми дѣлами торгуютъ, Слово Преп. Теодосія, игумена печерского і Замѣтка къ братскому провѣту Михайла Сарыча) а відтак до того додає виводи, котрі тут дословно перепечатаємо на доказ, яких способів уживають москвичі, щоби підорвати між народом повагу Владик а з тим і катол. Церкви.

„Ознакомившись с содержанєм тих брошур, видно, що їх писав якій то півбогослов і півмірянин по указаніям богослова, тон їх часом навіть простаковатий, а ціль чисто аґітацийная. По всім признакам можно догадатись, що вдохновителем тих аґітацийних брошур, якії, начинаются похвалами і признательностю для православія і єго ісповідників, а в середині переповненії величанієм католичества і кінчаться простим осмішенєм тогоже православія, єсть тілько галицкий і киевский митрополит ґраф Андрей Шептицкий, а їх авторами єго воспитанники із Россії. Ізвістно, що наш уніятский митрополит виховує во Львові на власнії средства кількох молодих людей із державной Руси, не все з бездоганною минувшостю, і они учаться богословія у львівских єзуїтів.Межи ними суть велико- мало- і білоросси, яких удалось єзуїтским „паломникам“ в Россію сюда спровадити. Одні із них приняли унію, другії еще не рішились, а еще иннії вернулись до Россії, або спасли ся бігством, бо по требованію русского правительства полїция слїдила за ними, щоби їх нагородити за подвиги в революцийнім движеню в Россії. Тоє дивноє воспиталище галицкого митрополита мало би бути зародком будучих „апостолів“ для переведеня Востока на унію. Тепер ті будучії соєдинителї лиш упражняють ся в писаню таких мудрих брошур, що печатають ся в єзуїтско-базиліяньскій кузні в Жолкві. А ціль тих брошур — то ширенє латинства в Россії, а особенно в пограничній сосїдній нам Холмщині, куда їх контрабандним способом в значительнім числї перешварцовують всякії Ломницкії і переодїтії архієреї, а решта ширить ся у нас в Галичині яко дуже пожиточний „корм душі“. Не малою заслугою тих брошур буде і то, що в западних провинциях Россії в тім короткім часї неповних пять лїт перейшло в латинство 300.000 душ, із чого в одній Холмщині 250.000 человік.

„І на диво тоє все творить ся рівночасно с устроюваними в моравскім Велеградї сїздами духовних лиц і учених богословів в цїли мирного соєдиненя Востока с Западом. І веде ся тая дволичная іґра-полїтика не тілько рівночасно, но одним же і тим самим чоловіком, іменно галицким митрополитом ґр. Шептицким, так що трудно пізнати, котра єго робота правдива і щира; котра єсть цїлею, а котра лиш средством до цїли — бож они суть так прямо собі противні. Придивившись близше тій дїятельности чи полїтицї нинїшнього митрополита іт самого початку аж до нинїшного дня, видно, що ін веде нас сознательно, систематично і злонаміренно до скоку із уніятского містка в латиньскоє море, щоби ми раз перестали бути Русскими а стали поляками.

„Ми, галицко-русскії уніяти, і то уніяти не по формі, тілько в дїйсности, не мали би нич против того щоби наших холмско-русских братей уніятів удержати при унії і других із православія переводити на унію, і такая постановка вопроса паствою і єї митрополит була би правильна, отвічала би совісти і їх віроісповідному посланничеству. При таких условіях можно би явно ширити унію і на Всходї, в рідній нам Россії. Но колиж тут мнїнія пастви і митрополита росходять ся, бо показує ся, що митрополит в первій лїнії єсть политик-поляк, а лиш дальше митрополит-уніят, ін трудить ся менше для унії як для Польщі, брошурами закидає Холмщину, щоби так уніятів як і православних перевести просто в латинство! Значить, єму не росходить ся о побільшенє душ уніятів, навіть не латинян а о побільшенє душ польских, чим і поясним собі єго молчаніє і рівнодушність на вид перетяганя цїлими громадами уніятів в Галичині польскими ксендзами. В самім Львові, столицї митрополита, такое отступничество творить ся що дня, но що же скаже на тоє владика, єсли ін сам ті же души в Холмщині гонить аґітацією с уніятского моста в Польщу!

„Колиж дїла так стоять, то розуміє ся, що тут не можно свої пляни явно переводити, а треба поступати скрито, як крету добивати ся норами до своїх жертв і не до откритого бою ставати с противником, лиш контрабандними брошурами, щоби лукавством і хитростю і противника і усмотреннії жертви захватити в свої сїти. Для легкого отуманеня можно на брошурі умістити і осьмиконечний крест і св. Θеодосія, но лиш в тій цїли, щоби обдурений русский мужик конець-кінцем і крест той іткинув і своєго сьвятого осквернив власними устами. Такого способу употребляли в часї русско-японьскої війни японцї і хунхузи, що переберались в русскії мундури, а тепер подібно поступають в релїґійно-обрядових справах патри єзуїти і їх раби на престолах.

„Що та цїла робота має чисто политичную цїль на оцї, видим тоє в справі виділеня Холмщини. Поляки в Россії старались за всякую цїну справу тую як не замотати, то бодай протягнути і ітдалити єї рішенє, щоби довше попановати над нещастною, нам так близкою і дорогою Холмскою Русю, і приспорити там більшоє число поляків хоть би навіть при помочи контрабандних брошур галицкого митрополита. Русскії добряки все собі поговорювали: не спішись, не бійсь, якось то оно буде — аж їм тепер поляки диктують: стій, нас тут більше! Так стояли ви Русскії, і може схочете еще довше стояти, аж галицкії єзуїти і їх союзники більше в Жолкві набють брошур і сможуть еще побільшити число »історичних« поляків із вчерашних уніятів і православних. В Галичині они не потребують днесь дуже намагати ся, їх і так виручать базиляне, ті українскії єзуїти, і латинскоє білоє духовеньство, що і бес них покотом їдять русских уніятів.

„Мусим еще запитати ся, чи в Галичині єсть якій державний прокуратор і чи обовязує якій печатний закон? Бо єсли тут так уміють робити русских шпіонів і цензурувати русскую книжку навіть безграмотнії жандарми, то чи типографія базилян в Жолкві не підлягає ніякій контроли, цензурі і законам? На якій підставі вільно єй ширити нелеґальнії брошури, контрабандну літературу і так безстидно позорити законно признанную віру в державі?

„Голосно заговорили у нас о хаосї, неурядицях, деморалїзациї, уркаїнизмі, радиализмі і безвірю в галицкій архієпархії; дальше о мариявітизмі, руссофильстві, шизмі, а в послїднім часї і пішли гоненія на русскоє духовенство. Все тоє на руку »верхам« щоби хватитись радикальних мір; они як би чекали лиш на тоє, бо коли положенє стане невиносимим. тогдї, як раз буде можна крикнути: треба реформи русского духовенства, бо иначе пропадем! І тогдї готово повторити ся тоє, що сталось в 1882 р. с нашим монашеским духовенством. Справа уже як би готова, дозріла, і лиш стоять на завадї еще тілько старії борцї із русского духовенства. Їх застрашити підсуваючи їм мариявітизм і шизму, їх переслїдовати за преданність русскій ідеї, русскій церкві і греческому обряду! І беруть ся „верхи“ їх давити, а знищивши їх, пійде уже дїло легко і гладко. Українскії сьвященики, як національнії демократи, так і радикали, то українскій хвіст такої же українскої голови на митрополичім престолї; куда голова, туда і хвіст, а нарід — Боже, часть пійде в хвостї, а часть туда, куда єго будуть гнати жандармскії баґнети. Плачу єго сьвіт не учує, бо заглушить єго загальний радостний гимн торжествуючої Польщи с єзуїтами на чолї... Но кто туда не пійде і не сьміє пійти? Не пійдуть туда старії борци, русскії духовнії жреци і та часть червоно-русского народа, котра в своєм обезпеченю чує еще свою непреодолимую силу в русскім стомилїоннім великанї.

„І вот длячого нам треба прозріти, не обманювати себе, не усипляти других, но треба раз посмотріти на тоє, що творить ся уже не іт нинї посредї нас і докола нас. Тій лучшій части русского народа в Галичині прійде ся може небавком самій одній боронити до послїднього не тілько свою народність, но і свою віру, свою церков і свій обряд! Нас уже за далеко завели, і час уже раз собі сказати: Ни кроку дальше! На тім пунктї постоїм до кінця. а оставим других их судьбі. Ми переживаєм тяжкії часи, часи князя Острожского, Скарги, Кунцевича і т. д., но еще в гіршім значеню. Наші взори к »верхам« безнадїйні, бо ті верхи нам змінили. Не хай же наш взор буде звернений к верхам небес, где наш Судія і справедливий Владика, що несе всім мир і безконечную любов, коли земнії владики перемінились в полїтиків-агитаторів, що занимаются контрабандною літературою і раді нас погубити а воскресити погибшую Польщу... В наших жилах пливе кров русских князей острожских, а в їх жилах кров чорної хмари єзуїтів і ляцких ґрафів змінників.

В тім самім числї глумить ся „Голосъ Народа“ з останнього „Пастирского Послання“ а у фейлетонї »Изъ русской исторіи« подає всякі баламутства тенденцийні також для правосл. аґітациї і таку москвофільску гниль ширить ся по читальнях!

Полїтичний огляд.

Австро-Угорщина.

Спільна конференция мінїстрів в Будапештї вже покінчила ся, тож президент мінїстрів бар. Бінерт і спільні мінїстри бар. Шенайх і бар. Буриян відїхали до Відня; ґр. Еренталь відїхав о оден день пізнїйше. Після донесеня з Будапешту має в найблизшім часї зібрати ся знов спільна конференция мінїстрів в справі буджету на р. 1910, підчас коли в справі буджету на р. 1911 має зібрати ся спільна конференция мінїстрів доперва з кінцем вересня, або з початком жовтня.

З ріжних околиць Угорщини надходять вісти про великі виборчі ексцеви. В одній грома-

дї коло Великого Варадина прийшло між приклонниками кандидата робітничого сторонництва а кошутівцями до кровавої бійки. Товпа обкидала наспівших кінних жандармів камінями так, що они приневолені були добути шабель. При тім ранено 20 осіб тяжше, або лекше, а 40 осіб увязнено. Товпа задумувала постягати жандармів з коний, але розбігла ся, коли надлетїла компанїя піхоти. В Великій Канїжі прийшло до завзятої бійки між приклонниками кандидата народного сторонництва, ґр. Алядара Зічия, а людьми Юста. Ґр. Зічия обкидано яйцями і камінєм. В Ст. Петерур хотїв ґр. Зічі промовляти але нараз злетїв з трибуни, яка була збудована зі спорохнавілого дерева. Повстало страшне замішанє, причім віднесло ображеня багато осіб. Також в Ваконсеґ і Ермігалїфальва прийшло до завзятих бійок і доперва сильний відділ жандармериї зміг в части привернути спокій.

Дня 19. с. м. розпочали ся в Боснї перші вибори до сойму. Перший виборчий день припав на 3-ту курию то є на сїльскі посїлости, з яких має бути вибраних 7 католиків, 9 музулманів і 19 Сербів. З огляду на значне число анальфабетів відбувають ся вибори в тій куриї устно. А що новий сойм крім вірилїстів буде числити 72 послів, тож трета курия займе майже половину мандатів. В понедїлок 23. с. м. відбудуть ся вибори з мійскої куриї (20 мандатів), 25. с. м. вибори з курий найвисше оподаткованих і інтелїґенциї (13 мандатів), а музулманьска велика посїлість вибере 28. с. м. 5 послів.

Заграниця.

В Данїї розпочали ся 20. с. м. вибори до „Folkething-у“, які покажуть, чи в Данїї запанують социялїсти, чи може знов возьме верх умірковании напрям. Останнє є дуже імовірне. Вправдї радикальна лївиця злучила ся з социялїстами, одначе здаєть ся, що наступить рівнож злука між умірковании живлами, між правицею і умірковaною лївицею, тодї напевно побіда булаб по сїй сторонї. Від 1901—1909 р. число голосів лївиці в Копенгазї зменшило ся з 13.000 на 6.100, підчас коли правиця замісць 14.000 здобула протягом шести лїт 25.000 голосів. Виборча боротьба є тим разом вельми завзята. Годить ся згадати, що в Данїї не знані тїснїйші вибори та що коли на трех кандидатів один з них дістане добру третину голосів, а той є вибраний.

Кретийска справа стає що раз то більше непривітною як для Туреччини і Грециї, так і для опікунчих держав. Годї вже дальше здержувати остаточне розвязанє сего питаня дипльоматичними штучками. Анї Греция анї Туреччина не хотять в тій справі уступити. Для першої є она звязана з династичним питанєм, для другої має она велике значінє в переведеню молодотурецких реформ. При тім Болгария жде лише на відповідну хвилю, щоби накинути Туреччинї, занятою кретийским питанєм та арабским і альбаньским повстанєм, македоньске питанє.

Між тим кретийске питанє прибирає щораз острійші форми. Магометаньскі посли не можуть війти до кретийского парляменту, хиба під услівєм, що зложать грецкому королеви присягу вірности. Нове кретийске правительство, на чолї котрого стоїть славнозвісний Венїзельос, поставило яко найблизшу проґраму „признаня прилуки Крети Грециєю“. В Царгородї і в Атенах панує велике напруженє, а може оно довести до війни. Мимо сего держави мають надїю, що сю справу буде можна полагодити мирним способом, а іменно при нагодї похоронів короля Едварда, в яких возьме участь грецкий король Юрий, турецкий наслїдник престола і инші; інтересовані в тій справі пануючі та дипльомати кажуть, що король Юрий в повороті з Льондону буде інтервенювати в кретийскій справі в Парижи і Римі. В тій справі має посередничити між Грециєю і Туреччиною Італїя та Австро-Угорщина, позаяк теперішне положенє стало з сего приводу для всїх просто невиносимим.

Державна рада.

На онодїшнім засїданю буджетової комісиї п. Крамарж домагав ся, щоби при списах населеня на будуче виразно подавано і констатовано национальність. Бесїдник говорив дальше про відносини в Галичинї й Буковинї. Лїберальна ера — говорив він — має безперечно заслугу, що сотворила віроіеповідні закони. Зберегти сї закони і виконувати їх — се обовязок кождої вільнодумної людини. Після 42 років від ваданя тих законів, дїє ся щось противне. В 1903. р. коло 500 людий в громадї Залуче в Галичинї перейшло на православіє. Вислано туда відділ жовнїрів, 78 хлопам виведено масовий процес за злочин публичного насильства і хоч вкінци засуджено тільки 4-х, то таки не видано затвердженя переходу на иншу віру, Тепер розпочали переслїдувати на Буковинї російскі православні просьвітні товариства. Бесїдник пригадує, що в своїм часї виступав дуже остро проти всенїмецкого руху, але все остерігав перед тим, аби не поборювати того руху полїцийними зарядженями. Те саме торкає ся Буковини. Питанє про відносини між Великоросами й Малоросами є дуже трудне і не можна єго розвязати полїцийними зарядженями. Згадавши про замкненє київскої „Просьвіти“ і польскої »Maciezy« в Росиї, і що сим не спинить Росия народного руху, протестує бесїдник проти замкненя »русских обществ« на Буковинї. Закидали тим товариствам, що отримують небезпечні книжки з Росиї. В який спосіб такий Лєрмонтов, Турґенєв, Гоголь і инші корифеї російскої лїтератури мають бути небезпечні для держави, то розуміє тільки президия полїциї в Чернівцях. В розпорядженю замикаючім товариства наведено також як причину розвязаня те, що ґр. Бобрінский, котрий 1908. р. відвидів ті околиці, в своїй промові в Петербурзї сказав, що Галичина, Буковина й північно-східна Угорщина, то три пальцї відтяті від російского народа; є то лиш лихий полїтичний переклад, бо було би то нонсенсом, називати ті краї „пальцями відтятими від російского народа“.

Дальше відповідав бесїдник на уваги п. Василька, котрий онодї твердив у парляментї, що „Народный Домъ“ в Чернівцях розпоряджав майном 59.000 корон. Може то річ неприємна, що рублї йдуть деинде, але річ та не є незвичайна. Товариство ім. Ґустава Адольфа попирає закладанє царохій і шкіл значними засобами і мусить то робити, коли держава не сповняє свого обовязку супротив евангелицкого населеня. Але неправдою (?) є, що ті гроші дає Росия. Поодинокі парохи жертвували на ту цїль знані суми. Бесїдник порівнує сю справу з подією Настіча в Хорвациї і заявляє, що небезпечно є колотити мир межи Славянами. Несславізм — каже бесїдник — поставив собі за цїль погодити Славян справедливо. Росия, на погляд бесїдника, настроєна миролюбиво, але небезпечно єї визивати. Справа замкнених »обществ« в Чернівцях вимагає скорого полагодженя.

На виводи п. Крамаржа відповів п. Николай Василько що українські хлопи в Галичинї й на Буковинї чують ся приналежними до українського народа, котрий має власну мову і лїтературу. Українцї уважають урядову Росию найбільшим ворогом, бо она хоче їх винародовити грішми, які дає русофільским товариствам у Галичинї й Буковинї. Від часу подорожі ґр. Бобрінского до Галичини і Буковини ледви веґетуючі приватні школи і институциї отримали богаті пособія і малим дїтям, просто вирваним від убогих хлопів по селах, вщіплює ся почутє російскої национальности. Порівнанє п. Крамаржа, що відносить ся до підмоги, яку нїмецкі товариства отримують з нїмецкої держави, не на місци. Там розходить ся о підпиранє нїмецких інтересів, а тут о винародовленє Русинів. Мимо того російскі товариства замкнено тільки з уваги на небезпеку для держави. На Буковинї нема російскої народности. Закид д-ра Крамаржа, немов теперішне правительство гнобить православну віру Русинів, мусить бесїдник назвати безосновним, він є сам православним послом з Буковини. Пос. Крамарж говорив виключно на підставі фалшивих інформаций. Коли він думає, що правительство повинно в сїй справі кермувати ся зглядами на інтереси загального мира, щоби уникнути комплїкаций з Росиєю, то бесїдник може сказати щось якраз противного. Русифікованє руского населеня Галичини і Буковини небезпечне не тільки для руского народа, але й для держави. І коли систематично від 100 лїт пропаґована тенденция сотвореня російского стану посїданя серед населеня Галичини і Буковини мали би усталити ся, то наслїдків того для Австриї і для мира просто годї предвидїти.

Пос. Юл. Романчук звертає увагу на те, що при останнім списї населеня пошкодовані були головно Русини. Жадає, щоби при переписи записувано Жидів як окрему народність. Перейшовши до обговорюваня адмінїстрацийних відносин в Галичинї, домагав ся п. Романчук подїлу Галичини на східну і західну. За тим подїлом промовляють історичні й етноґрафічні згляди, як також те, що Галичина вже подїлена на дві або й три части в адмінїстрациї судовій, військовій і зелїзничій. Відтак відповідав бесїдник на виводи п. Крамаржа, що інформував ся тільки у тих обох панів, котрі тут жалували ся. Погляд п. Крамаржа на руску мову, в котрім висказав сумнїв, чи та мова є лише відміною великоруской, чи окремим язиком, доказує, що п. Крамарж взагалї лихо поінформований. Що до того покликує ся п. Романчук на славні наукові поваги як Славян так і Нїмцїв, а також на поваги російскі, як нпр. на російску академію наук і на півофіцияльну заяву мінїстра просьвіти з перед пів столїтя, в котрій руску мову признано окремою від російскої. Що до російскої струї, котра істнує по части на Буковинї, по части в Галичинї, то до того причинила ся переважно ся обставина, що багато Русинів з причини неприязної для них системи не має можности гарного розвитку своєї народности в Австриї, зневірило ся і бодай частину своїх окремих прав хотїло уратувати через те, що признали ся до Росиян і хочуть руску мову получити з російскою. Коли п. Крамарж згадав про замір одної рускої громади в східній Галичинї перейти на православє, то бесїдник заявляє, що Русини вправдї тревають при своїй релїґії й народности, але лучають ся випадки, що рускі хлопи з причини убожества грозять переходом на инше віроісповіданє, щоби позбути ся конкуренцийного датку на будову надто коштовної церкви. Що до розвязаня російских товариств на Буковинї заявляє бесїдник, що противить ся всяким полїцийним зарядженям, але в сїй справі не може заняти рішучого становища, бо не знає, чи децизия правительства оперта на важних причинах. Будь що будь отверта дорога рекурсу зовсїм инакше як в Росиї, де від рішеня президента мінїстрів Столипіна, котра поручає замкнути істнуючі українські товариства і забороняє отвирати нові, нема права рекурсу до сенату. Впрочім бесїдник думає, що в інтересї держави є, щоби не поборювати російских змагань полїцийними зарядженями, але через попиранє национального розвитку дїйсних Русинів. В той спосіб російска струя сама упаде.

На тім замкнено засїданє, а слїдуюче назначено на нинї о год. 10. перед полуднем.

Просимо відховити передплату.

Новинки.

— **Календар**. В недїлю: руско-кат.: Недїля о розслабленім; римо-кат.: Св. Тройци. — В понедїлок: руско-кат.: Симеона Зилот.; римо-кат.: Дезидерия. — Ві второк: руско-кат.: Мокія священ.; римо-кат.: Іванни вд.

— **Шевченкове сьвято** уладжене вчера ученицями видїлової школи ім. Шевченка у Львові вийшло дуже гарно. Салю »Нар. Дому« виповнила майже сама молодїж.

— **Виїзд театру »Р. Бесїди« до Київа.** „Народ. Голос“ доносить, що руский народний театр, який від кількох тижнїв дає вистави в Чернівцях, вибирає ся на гостинні виступи до Київа. Мав опустити Чернівцї вже в четвер сего тижня але на російскій границї роблять трудности з перевезенєм костюмів, тому театр задержить ся в Чернівцях ще до недїлї.

— **„Прикарпатская Русь“** (ч. 188) доносить, що бурсу ім. Качковского в Дрогобичи таки закрито з сеї причини, бо заходила обава, що дім завалить ся. Річ ясна, що »Прикарпатская Русь« навіть в сїм рішеню правительства, оскільки таке рішенє взагалї видано, вітрить »гоненія« нещасних кацапинят.

— **Ґраф Бобринский** виступив з польско-російскої комісиї, в якій прирікав Полякам в Росиї великі полекші, за які мала заплатити наша скіра в Галичинї. Мабуть, пересьвідчив ся він, що Галичина не думає стати ґубернією „матушки“ Расеї, мимо обильних »пособій«, присиланих ґр. Бобринским і православними монастирями з Росиї.

— **Совѣтъ Руси въ Єи тяжкôмъ горю** пересилає якийсь сьвященик в 19 ч. »Голоса народа«, орґанї Дудикевича для селян, писанім на „полухахлацкім« язиці. Бистроумний автор радить »всѣ письма употребляти въ сумныхъ чорныхъ обвôдкахъ«.... а вислїд сего буде такий, що всї »галицко-русскіи« найдуть ся небавом під хвостом Державной Руси... »Пріятнаго вкуса!«

— **Астрономічна обсерватория у Львові** на полїтехнїцї слїдить через свої далековиди за кометою і робить „наукові обсервациї“ за 3 К від особи на дохід Tow. Szk. lud. Чи так само поступають инші обсерваториї — сумнїваємось. Наука астрономії а специяльно відомости що до комети Гелєя поступлять отже за час від 21. до 28. мая у Львові далеко вперед, бо Рузї і Мацьки будуть робити на львівскій обсерваториї „наукові“ дослїди.

— **Похорони короля Едварда** відбули ся вчерашної пятниці. Похоронний похід з домовиною вирушив о 9·50 год. рано з Вестмінстерскої галї на дворець зелїзниці. Домовину винесли з галї жовнїри і уставили на ляветї. Потім вкрито домовину червоною китайкою і поставлено на нїй відзнаки королївскі і ордера Підвязки. Похід рушив відтак шпалїром утвореним з 35.000 війска. На чолї походу йшла орхестра ґвардийскої кавалериї. За музикою ступали віддїли піхоти і маринарки, індийскої резерви і инші віддїли війска. Потім йшли військові аташе́ заграничних амбасад і депутациї чужих війск, за ними 6 командуючих ґенералів і полеві маршалки, Робертс, Кіченер, Сір Вуд, два командуючі адмірали, 63 прибічних короля, дружини короля Юрія і князїв, маршалок двора кн. Норфорк і висші двірскі достойники. О 11. год. похід прибув на стацию Падінґтон, звідки окремим поїздом перевезено домовину до Віндзору.

В Віндзорі уставлено домовину на лявету, вкрито єї червоним плюшом а на верху поставлено королївску хоругов і королївскі відзнаки. Похоронний похід рушив до каплиці св. Юрия. На чолї йшла прибічна ґвардия, за нею герольди і прибічні помершого короля, депутациї чужих армій, шеф ґенерального штабу і шефи віддїлів военного уряду. Другу ґрупу становили згуртовані разом орхестри. Дальше йшли ґубернатор віндзорского замку з герольдами і т. зв. »гербовими королями«, а потім двірскі достойники. За ними ступали: Рузвельт, Пішон, представник Персиї, турецкий мінїстер загр. справ Ріфаат-баша і ин. Потім: друга ґрупа двірских урядників, амбасадори, посли, дружини князїв, що прибули на похорон і т. д. Коло каплиці св. Юрія приняли домовину архіеп. Кантебері і Йорку та епископи з духовеньством. Домовину уставлено коло престола. Тодї приступив до домовини король Юрій і зараз розпочала ся жалібна відправа. По відправі всї т. зв. »гербові королї« ордера Підвязки виступили на перед і по стародавнім звичаю проголошували смерть короля Едварда, взиваючи зібраних до молитви за душу покійника. О 6. год. вечером пануючі і князї повернули з Відзору до своїх кватир.

— **Москвичі демонструють.** Вчера вечером в салї »Народного Дому« у Львові уладили кацапскі академики віче, на якім запротестовано проти розвязаня москвофільских обществ на Буковинї і проти ревізий в обществах в Галичинї. По вічу коло півночи кількадесять москвичів зробило похід під памятник Міцкевича і там промовляли та співали российскі і славяньскі піснї, а потім розійшли ся.

— **Засуд в процесї** Тарновскої, який відбував ся в Венециї, запав вчера вечером. Тарновску засуджено за намову Прилукова до убитя ґр. Комаровского на 8 лїт і 4 місяцї вязниці; Прилукова на 10 лїт, а Наумова на 3 лїта і 1 місяць вязниці за зраненє ґр. Комаровского. Наймичку Комаровскої, Перієрівну, увільнено.

Оповістки.

— **Перенесеня.** Намісник переніс: старосту дра Здисл. Вавравха з Ланьцута до Львова; повітових комісарів: Сан. Білїньского з Ряшева до Бережан, др. Генр. Штубенфолля з Ниська до Пильзна, Ігн. Білїньского з Яворова до Сянока, Ад. Мілашевского з Мостиск до Збаража, Брон. ґр. Руссоцкого зі Збаража до Мостиск, Гієр. Жарлиньского з Пильзна до Ряшева; концепістів намісництва: Ал. Падлєвского з Борщева до Калуша, Йос. Йоркана-Коха з Калуша до Ниська, др. Стан. Ґоломба зі Зборова до Львова, Ед. Богданьского з Перемишля до Львова, Мих. Росольского з Сянока до Борщева; конц. практикантів намісн.: Ів. Вечорка зі Львова до Золочева, Анд. Лоншампа де Беріє зі Львова до Золочева, Фел. Риболовича зі Львова до Н. Торгу, Йос. Костшевского зі Львова до Зборова і Влад. Кроковского зі Львова до Турки; — канцелїста намісництва Ант. Григорчука іменував повітовим секретаром.

— **З почти.** З днем 1. червня с.р. буде заведена в ц. к. урядї почтовім в Підгайцях цїлоденна телеґрафічна служба а іменно в часї від 1. цьвітня до 30. вересня від год. 7. рано, в инших місяцях від год. 8. рано до 9. вечір.

Сим повідомляє ся, що ц. к. почтовий уряд в Криницї буде сповняти в віддїлї телеґрафічнім і телефонїчнім від 21. мая до кінця червня і від 1. вересня до 10. жовтня с. р. цїлодневну службу се є від 7. рано до 9. вечір, а від 1. липня до кінця серпня від 7. рано до 12. в ночи.

Посмертні ✝ оповістки.

— **О. Зенон Гутковский**, парох в Дулибах, ходорівского деканату, упокоїв ся в 44. р. житя, а в 18. р. сьвященьства. В. є. п.!

Коменклятура. Термінольоґія.

(Конець).

Термінольоґія мінеральоґічна латиньска рідко уживає ся так, як номенклятура мінеральоґічна латиньска. У поодиноких народів буває виразня народна. Тут на примір наведем декотрі вислови з термінольоґії мінеральоґічної нїмецкої і рускої.

Kante, грань. — Ecke, Кін. — Oktaeder, осьмистїнник. — Triakisoktaeder, триосьмистїнник. — Tetrakontaoktaeder, сорокосьмистїнник. — tetragonale Pyramide, остриця квадратна. — tetragonales Sphenoid, клиняк квадратний. — Romboeder, ромбостїнник. — hexagonale Pyramide, остриця шестерна. — Skalenoeder, ріжногранник. — hexagonales Prisma, граняк шестерний. — Dendrit, деревастка. — Efflorescenz, вицвит. — Pseudomorphose, підмінка. — Geschiebe, рінь. — Spaltbarkeit, лупність. — Bruch der Mineralien, злом мінералів. — Strich der Mineralien, Риса мінералів. — Durchsichtigkeit, прозорість. — Gefüge oder Struktur der Mineralien, складня мінералів. — Mineral — Morphologie, видівня мінералів і пр. пр.

Основою як номенклятури, так термінольоґії наукової у живучих народів повинні бути одвітні вислови відносного люду; численні вирази наукові штучно утворені проте не можуть бути позбавлені народного підкладу.

Іван Верхратский.

Телеґрами

з дня 21. мая.

Відень. Комітет висш. шкіл нїм. союза народного заявив ся рішучо проти заложенє італїйского факультету у Віднї.

Відень. Вчера зараз по 8. год. вечером побачено комету Гелєя на західнім небозводї вперед через далековид, а потім можна було єї бачити голим оком.

ДО

АМЕРИКИ і КАНАДИ

найлїпше перевозить

Лінія Кунарда

у ЛЬВОВІ ул. Городецка **99**.

Цїна переправи кораблем 180 корон.

Уважайте на ч. 99.

ВІДЇЗД З ПОРТІВ В ТРИЄСТЇ:

Ультонїя, 17. мая 1910.

Карпатія, 7. червця 1910.

З ЛЇВЕРПОЛЮ:

Люзітанїя, найбільший і найвеличавійший пароход на сьвітї, дня: 28/5 і 18/6 1910.

Мавританїя: 21/5 і 11/6 1910 р.

122 (14—?)

Ол. Барвіньский, Історичний огляд засновин Народного Дому у Львові (на основі жерел). — Цїна 80 сотиків.

Ол. Барвіньский, З останних детилїть XIXад віку. — Цїна 40 сот.

W sprawie uniwersytetu lwowskiego listk Edw. Gniewosza, szefa sencyjnego ministerstwa wyznań i ośw. do Alexdra Barwińskiego. — Цїна 10 сот.

Гомерова Одиссея, переклад Нїщиньского Байди). Ч. I і II. — Цїна 4 К 40 с.

Метаморфози Овидия, переклад Сердешного — Цїна 1 К.

Григорій С. Сковорода. — Цїна 30 с.

Кониський, Непримирена. — 40 с.

Кулїш, Дон Жуан Байрона. — 40 с.

Антін Головатий, Уманця. — 30 с.

Шевченко, Наймичка, повість. — 60 с.

„ Княгиня „ 30 с.

Проф. Ратміров. повість Мордовця. — 40 с

Оржешко, Великий, новеля. — 50 с.

Йов, переспів П. Ратая. — 1 К.

Можна дістати через адмінїстрацию „Руслана“ або в книгарнї Н. Товариства ім. Шевченка.

Colosseum

в пасажи Германів

при ул. Соняшній у Львові.

від 16. до 31. мая 1910.

Найгарнїйша сензация.

Щоденно о 8. год. вечер представленє. В недїлї і сьвята 2 представленя о 4. год. по поя. і о 8. год. вечером. Що пятниці **High-Life** представленє. Білєти вчаснїйше можна набути в конторі Пльона при ул. Кароля Людвика ч. 5.

Товариство взаїмного кредиту

„Днїстер“

у Львові, ул. Руска ч. 20.

Телефон ч. 788.

засноване при Товаристві взаїмних обезпечень „Днїстер“ в р. 1895 на підставі закона о стоваришенях з р. 1873.

Одвічальність членів обмежена до подвійної висоти удїлу.

Цїлею Товариства є **удїлюванє кредиту** своїм членам рільникам **обезпеченим в „Днїстрі“ від більше лїт.**

Проценти від вкладок 4%, без потрученя податку рентового.

Вкладки приймає і виплачує Каса Дирекциї Товариства в годинах урядових, **від 8. до 2. год. в полудне.**

Конто в Щадницї почтовій ч. 35.527.

Конто жирове в банку австро-угор.

Вкладки щадничі	К 3,721.268·—
Удїли членьскі	К 284·195·—
Позички удїлені	К 3,471·478·—

Канцеляриї Товариства отворені перед полуднем.

Розклад зелзничих поїздів

важний від 1. сїчня 1910.

До Львова приходять з	рано	перед пол.	по пол.	вечер	в ночи
Кракова	5·50	**8·55**	**1·30**	5·45	9·50
Кракова	7·25	9·50	—	**8·40**	**2·30**
Тарнова	—	—	1·10	—	—
Підволочиск	7.20	12·00	**2·15**	5·40	10·30
Черновець	8·05	—	**2·05**	5·58	9·30
Черновець	—	—	—	**6·40**	**12.20**
Станиславова	5·45	—	—	—	—
Коломиї,	—	10.20	—	—	—
Стрия і Тухлї	7·29	11·45	4·25	—	11·00
Самбора	8·00	9·57	2·00	—	9·00
Сокаля	7·10	12·40	4·50	—	—
Яворова	8·05	—	5·00	9·00	—
Брухович (що дня)	—	—	5·11	—	—
Підгаєць	—	11·15	—	—	9·58
Винник	—	—	—	—	12·10
На Підзамче з:					
Підволочиск	7·01	11·40	**2·00**	5·15	10·12
Бродів	7·01	—	**2·00**	5·15	10·12
Підгаєць	—	10·54	—	9·44	11·55
Винник	7·26	—	—	6·29	—
На Личаків з:					
Підгаєць	—	10·36	—	9·27	11·38
Винник	—	7·08	—	6·11	—

Зі Львова відходять до	рано	перед пол.	по полуд	вечер	в ночи
Кракова	3·50	**8·25**	**3·15**	**7·00**	11.15
Кракова	—	8.40	6·12	7·35	**12·45**
Ряшева	—	—	3·30	—	—
Підволочиск	6·20	10·[illegible]	**2·16**	8·00	11.10
Черновець	6·10	9·35	—	—	10·38
Черновець	—	**9·10**	**2·23**	—	**2·50**
Станиславова	—	—	2·50	—	—
Коломиї	—	—	—	6·00	—
Стрия	7·30	—	1·45	6·55	11·25
Самбора	6·00	9·05	3·40	—	10·45
Сокаля	6·14	11·05	—	7·10	
Яворова	8·20		—	6·30	
Брухович (будні дни)	—		3·20	—	
Брухович (нед. і сьв.)	—		2·01	—	
Підгаєць	5·58			6·16	
Винник	5·52				
З Підза[illegible] до:					
Підво[illegible]	6·35	11·00	**2·31**	8·29	11·32
Бр[illegible]	6·35	11·00	**2·31**	8·29	—
[illegible]	6·12		—	6·30	—
[illegible]	5·35		**1·30**		—
З [illegible]ичакова до:					
Підгаєць	6·32			6·50	
Винник	5·53		1·49		

ЗАМІТКА: Поспішні поїзди печатані товстим друком. —*) Лише в недїлї.

Видає і відповідає за редакцию **Семен Ґорук.**

З друкарнї В. А. Шийковського.